

in bagare de samă ori ce idee care nu vine îmbrăcată sub formele măgulirei, va persista neinvinsu, atunci convingerea noastră că nu suntemu Romani curați va fi foarte slăbită.

Vomu incepe a crede și noi — in felul nostru — că suntemu Romani curați; dar gândindu la anul 106 după Christu ne vomu aminti că suntem Romani din timpul împăraților, Romani din timpul decadentii!

A. D. Xenopolu.

DIN CABALĂ ȘI AMORU.

De Schiller.

Tradusă de D. Iacob Negruzzi.

Scena IV.

In casa lui Miller.

Miller, Doamna Miller, Lucia.

Miller, (intrându iute).

N'am spus'o eu ?

Luisa, (cu spaimă),

Ce? tată, ce ?

Miller, (alergându prin casă).

Hai! Straiul celu nou — iute — trebuie să-lu previnu — și o cămeșă curată! Tocmai cum gândisem!

Luisa.

Ce-i, pentru Dumnețeu ?

Femeea.

Dar ce este, ce este ?

Miller, (aruncându-și peruca la pământu).

Pe locu la friseru! — Ce este? — Și nici barba nu-mi e rasă? — Ce să fie, hido? — Dracul a să te iee!

Femeea.

Ean priviți, me rogu! Totul cade pe mine!

Miller.

Pe tine? dar pe cine, limbă afurisită? Ați dimineată cu cuconașul teu, firear!... Nu ți-am spus'o indată? — La urmă a păritu totu!

Femeea.

Vorbă să fie! De unde scii tu?

Miller.

De unde sciu eu? — Ia colè la poartă e unu omu a ministrului și caută pe musicantu.

Luisa.

Sunt perdată!

Miller.

Dar și tu cu ochii tei cei galiși! (rițându amar) Drept țice proverbul: când dracul a clocitu oue vii in casa cuiva, se nasce o fată frumoasă — Acum o sciu.

Femeea.

Dar de unde scii că-i vorba de Luisa? Te-a fi recomendatu cineva ducăi. Poate că vra să te pue in orchestră.

Miller.

Ploae peste tine focul Sodomei! Orchestră! — Dar, orchestra in care tu mijlocitoare vei cântă Soprano bocindu-te, și spetele mele vinete voru servi de contrabasu. (aruncându-se pe unu scaunu) Doamne Dumnețeule!

Luisa, (puindu-se pe unu scaunu palidă și aproape să leșine).

Mamă! Tată! Ce groază m'a apucatu deodată?

Miller, (sărindu de pe scaunu).

Doar mi-a pică v'odată cenușerul in mâni! — Doar mi-a pica v'odată! Fie pe lumea asta ori pe ceea lume. — De nu l'oiu face piseliță cu trupu și eu sufletu, de nu-i voiu scrie pe pele cele țeece poronci, cele șapte rugăciuni din tatăl nostru, toate cărțile lui Moise și a prorocilor să se vadă vânățiile in țioa invierei morșilor...

Femeea.

Strigă tu și răcesce! Nu te-a scapă de dracul! Sfinte Dumnețeule, ajută-ne! Ce să facemu? Cum să scăpămu? Miller, spune, dă unu sfatu! (aleargă prin casă plângându tare).

Miller.

Pe locu me ducu la ministru! Eu am să-mi deschidu celu ănteiu pliscul — eu singuru am să spunu totu! Tu ai sciu't'o inaintea mea! Ai fi pututu să-mi dai de scire. Amu fi făcutu pe fată să înțeleagă. Atunci eră ăncă timplu. — Dar unde? — Iți trebuieă ceva de dărdăitu... de șoptitu... și chiar tu ai ațîțatu focul. Acum caută-ți de pelea ta. Mănăncă-ți supa ce ți-ai fertu! Eu imi ieu fata de mână și pe ici mi-e drumul peste hotaru.

Scena V.

Ferdinand de Walter se răpede spărietu și găfăindu in casă. Cei dinainte.

Ferdinand.

(Luisa, Femeea, Miller vorbindu împreună).

Luisa, (tresărindu).

Tatăl seu! Mare Dumnețeule!

Femeea, (frângându-și mânele).

Presidentul! Suntemu perduți!

Miller, (rițându amar).

Mărire Domnului! Eată treaba gata!

Ferdinand, (răpeșindu-se spre Luisa și imbrățoșând'o cu furie).

Esti a mea! de s'ar pune chiar cerul și iadul între noi!

Luisa.

Moartea mi-e sigură — urmează — ai rostitu unu nume grozavn — tatăl teu?

Ferdinand.

Nimicu! Nimicu! S'a trecut. Te am eară! Me ai eară! O lasă-me să me resflu la sinul teu! A fostu o oară grozavă!

Luisa.

Care oară? — Me uciți!

Ferdinand, (dându unu pasu inapoi și uitându-se gravu la ea).

O oară, Luisă, in care se aruncă între tine și inima mea o figură străină — in care amorul meu îngălbeni inaintea conștiinței mele — in care Luisa incetă de a fi *totul* pentru Ferdinand. (Luisa cade pe scaunu acoperindu-și fața. Ferdinandul inaintează iute spre dēnsa se opresce dinaintea ei mutu și privindu la ea cu ochi rătăciți; deodată se depărtează in cea mai mare agitațiune). Nu! Niciodată! Cu neputință, Lady! Tu cei pre mult! Nu-ți potu sacrifica această inocență. — Nu! Pe eternul Deu! Nu-mi potu calcă jurământul, care me muștră din ochirea-i stinsă mai tare decât tunetul cerului — Lady, privesce! — privesce! părinte barbaru — să zngrunu eu pe acestu āngeru? Să vĕrsu torturele iadului in acestu sĕnu cerescu? (inaintându spre densa hotărĭtu). Am s'o ducu inaintea tronului judecătorului supremu și elu va hotări [dacă amorul meu e o crimă! (o ie de mână și o ridică de pe șcaunu). Curagiu! iubita mea! — Ai triumfatu! Me intoreu la tine invingătoru din lupta cea mai periculoasă.

Luisa.

Nu! Nu! Nu-mi ascunde uimicu. Pronunță sentența cumplită! Ai numitu pe tatul teu? Ai vorbitu de Lady Milford? — Fiorii morței me cu-prindu — se dice că se mărită.

Ferdinand, (aruncându-se la picioarele ei).

Cu mine, nefericito!

Luisa, după o paușă cu voacea tremurândă, ānsĕ cu linisce infricoșată).

Ei bine — de ce me spāriu? — Bĕtrānul cela mi-a spus'o de atâtea ori — n'am vrutu să-lu

credu. (Pausă. Pe urmă să aruncă in brațele tatului seu, plāngĕndu tare). Tată! ie-ți fata inapoi. — Eartă-me, tată! — Nu e vina copilei tale, dacā visul eră atâtea de frumosu și atāt de crudă de-sceptare.

Miller.

Luisă! Luisă! — Dumneșeule își perde mintea. Fata mea, copilul meu — blăstĕmĕnu asupra inșălătorului? blăstĕmĕnu asupra muierii care a mijlocitu!

Femeea, (aruncându-se spre Luisa suspināndu).

Meritu eu acestu blăstĕmĕnu, fata mea? Dumneșeu să te erte, Domnule baronu! — Ce ți-a făcutu acestu mielu ca să-lu zugrumi?

Ferdinand, (răpeșindu-se spre dēnsii cu hotărĭro).

Ānsĕ voiu resturnă cabalele — voiu sfarmă toate lanșurile prejudețelor. Liberu ca omu, am să alegu, incāt sufletele lor de verme se voru in-spāimāntă de opera urieșă a amorului meu. (vra să easă).

Luisa, (se ridică tremurāndu de pe scaunu și-lu urmează).

Stăi! Stăi! Unde vrei să mergi? — Tată — mamă — ne părăsece in momentul acestu cumplitu.

Femeea (alcargă după dēnsul și-lu opresce).

Presidentul are să vie aici — are să vie să ne batjocurească copila — are să ne batjocurească pe toți — și dumueata, domnule de Walter, ne lași?

Miller, (rițĕndu furiosu).

Ne lasă! Firesco! Și de ce nu? Fata i-a datu totul! (apucāndu cu o mână pe majoru, cu cealaltă pe fată). Incet, domnișorule! De vrei să eși trebue āntei să calci pe deasupra ei. — Asceaptă aici pe tatul teu, de nu ești unu ticalosu. Spune-i cum i-ai surprinsu inima, inșălătorule — sau, pe Dumneșeu! (aruncādu-i fata cu inșală și sĕlbătăciune), vei sdrobi āntei acestu verme, pe care amorul teu l'a tăvălitu in rușine.

Ferdinand, (se intoarce și se primblă in cugetări adānci).

Puterea Presidentului e mare — dreptul părintelui să intinde departe — poate să se intindă chiar pān la violență — poate merge departe — foarte departe! — Ānsĕ pānă la estremu merge numai amorul — Luisă! dă-mi mână! (o apucă) Dumneșeu să me părăsească la cĕlĕr de pe urmă resflu — dacā momentul care va despărți aceste

două mănă, nu va rupe și firul care me leagă de viață!

Luisa.

Me înfiori! Nu te uită la mine! Buzele îți tremură! Căutarea îți e infricoșată!

Ferdinand.

Nu! Luisa! Nu tremuru! Din mine nu vorbesce rătăcirea! Este inima mea apasată care în acestu momentu hotărîtoru se resuflă prin darul sublimu al cerului, hotărîrea neștrămutată! — Te iubesc, Luisa și vei fi a mea. — Acum alergu la tatăl meu!

(vra să easă și dă peste presidentu).

Scena VI.

Presidentul urmatu de servitori. Cei de 'nainte.

Presidentul (intrăndu).

Eată-lu! (Toți inspămîntați).

Ferdinand (dăndu căți-va pași înapoi).

În locașul inocenței.

Presidentul.

Unde fiul învață s'asculte pe tatul seu.

Ferdinand.

Dă-mi voe să...

Presidentul (curmăndu-lu, cătră Miller).

Tu ești tată?

Miller.

Musicantul Miller.

Presidentul (cătră mamă).

Dumneata mamă?

Femea (plângendu).

Ah! dar, mama.

Ferdinand (cătră Miller).

Depărtează-ți fata, are să-i fie reu.

Presidentul.

De prisosu, Voiu tămădul-o eu (cătră Luisa). De când cunosci pe fiul presidentului?

Luisa.

Pe acela nu-lu cunosc. Ferdinand de Walter vine la noi din luna lui Noemyrie.

Ferdinand.

Spune că te adoară.

Presidentul.

Ți-a juritu ceva?

Ferdinand.

Dinioarea încă jurămintele cele mai solemne în fața lui Dumneșeu.

Presidentul (mănișu cătră fiul seu).

Când va fi timpu să-ți mărturisescu neghioabiile tale, și se va da de scire. (Luisei) Asceaptă respunsu.

Luisa.

Îmi jură unu amoru eternu.

Ferdinand.

Și îți va ține jurământul.

Presidentul.

Trebue să-ți ordonu să taci! — Primitu-ai jurământul?

Luisa (cu indiușoare).

Am juratu ca și dēnsul.

Ferdinand (hotărîtu).

Pactul e inchietu.

Presidentul.

Am să dau eco afară. (cu reutate cătră Luisa) Dar cu toate aceste te-a plătitu totdeauna peșinu?

Luisa (cu luare aminte).

Nu înțelegu bine astă întrebare.

Presidentul (cu unu surisu răutăciosu).

Nu'nțelegi? — Voeam să spunu — fiecare meserie își are câștigul — și dumneata nu-ți vei fi dăruitu favorile gratis — ori te-ai mulțămitu numai cu... ha?

Ferdinand, (tresărîndu ca unu turbatu).

Iadule! Ce am aușitu?

Luisa, (cătră Majoru cu demnitate și desprețu).

Domnule de Walter, acuma ești liberu.

Ferdinand.

Tată! Virtutea trebue respectată și în sdrențele miseriei.

Presidentul, (ridēndu tare).

Poznașă pretențiune! Tatul să respecteze pe țiiitoarea fiului seu.

Luisa (cădēndu leșînată).

O! Dumeșeule îndurătoru!

Ferdinand (împreună cu Luisa înaintează spre Presidentu scoate spada din teacă, ănsă lasă îndată mănă să cadă).

Tată! — Îți datorescu viața — nu am plătitu datoria. (viră spada în teacă) Recunoscînța de fiu s'a mântuitu.

Miller, (care până acum stătuse într'o parte inspămîntatatu, înaintează în mare mișcare, când crășnîndu cu dinții cu furie, când clănțnîndu cu dinții de frică).

Excelența voastră. — Copilul e proprietatea părintelui — me rogu să nu bănuți — Celu ce ție copilei țiiitoare, dă o palmă părintelui, și la palme respundemu cu palme, așa-i pe la noi ve rogu să nu bănuți!

Femea.

Ajută-nē, Doamne Dumneșeule! Eaca și bătrănul își perde mintea — pe capul nostru are să se spargă furtuna!

Presidentul (care a auzitu numai pe jumătate).

Și mijlocitorul s'amestecă? Acuș ne-omu vorbi, mijlociturele!

Miller.

Me rogu să nu bănuși! Me numescu Miller, de voesci s'auđi unu adagio — ănsă n'am meseria de care vorbesci. Când se ocupă curtea cu această meserie, nu e treaba noastră bieți burghעי! Me rogu să nu bănuși!

Femeea.

Pentru Dumneđu, moșnege, iți perđi femeea și copila.

Ferdinand.

Joci unu rolu tată, unde cel puțin n'ai fi avutu nevoie de marturi.

Miller, (apropiindu-se cu curagiu).

Curată vorbă! — Me rogu să nu bănuși — Excelența voastră poate porunci și ordonă in țară ce-i va plăcè. Aici e casa mea. — Servitorul dumitale, când voiu avè vo socoteală să-ți aduc, ănsă — pe unu oaspete grosolanu, ilu dau afară, — me rogu să nu bănuși.

Presidentul, (palidu de furie).

Ha! Ce? (s'apropie).

Miller, (dându incet inapoi).

Asta eră părerea mea — Me rogu să nu bănuși.

Presidentul, (de totu furiosu).

Ha! ticălosule! In temniță vei spune părerea ta. — Hai să cheme gendarmii! (căți-va servitori esu, presidentul se pimbă furiosu prin casă). Tatul in temniță — muma și hida de fată la carcanu! — Dreptatea va imprumută brațul ei mănii mele! Voiu luă grozava satisfacere pentru astă insultă — canalii ca acestea să-mi restoarne proiectele și să'ntărte nepedepsiți pe fiu asupra tatului? — Ha, blăstemaților! Am să-mi adăpu ura cu peirea voastră. Totu cuibul tată, mamă și fată, pe toți am să-i jertfescu neimpacatei mele resbunări.

Ferdinand, (inaintându intre ei cu moderațiune, ănsă energie).

O! Nu ve temeți. Fiți linisciți! Sunt lângă voi. (cătră Presidentu cu respectu) Nu te pripl, tată! — De te respectezi insuși nu intrebuiță violență! — Este unu locu in inima mea pân la care cuvântul „tată“ niciodată n'a pătrunsu. Nu inaintă pân acolo!

Presidentul.

Nedemnule! Taci! Nu-mi intartă furia.

Miller, (reviindu dintr o amețeală adăncă).

Ie sama la fată, femeie! Eu me ducu la duca! — Croitorul prințului — Dumneđu mi-o a insuflatu astă ideă, invată flautul la mine. — Așa voiu putè ajunge până la duca.

Presidentul.

La duca, spui? — Uitatu-ai că eu sunt pragul nșei, peste care trebue să pășesci, ori de care te impiedici și-ți spargi capul? — La duca, prostule? — Hai! du-te, de vrei să fii ingropatu de viu intr'o inchisoare de dece stănjăni sub pământu in core noaptea desmeardă iadul, unde nu pătrunde nici vuetul lunei, nici lumina ăilei. Sgudue-ți atunci ferele și geme: Vai! pre mult! pre mult!

Scena VII.

Gendarmii. Cei de'nainte.

Ferdinand, (alergându spre Luisa, care-i cade in brațe jumătate moartă).

Luisa! Ajutați-o! Spaima o ucide!

(Miller își ie bastonul in mână, pune pălăria pe capu și se pregătesce la luptă. Femeea cade in genunchi inaintea Pr sidentului).

Presidentul, (cătră gendarmi arătându-le steaoa de la peptu).

Puneți mână, in numele ducăi! — Băiete, lasăți ăitoarea! — Leșinată sau nu, când va avè o sgardă de feru la gātu, oru trezi-o cu petre.

Femeea.

Indurare! Excelența voastră! Indurare! Indurare!

Miller, (ridicându cu violență pe femeea lui).

Ingenunchiază inaintea lui Dumneđu, bocitoare bătrână, și nu inaintea unor blăstemați, dacă tot am să me ducu la temniță.

Presidentul, (mușcându-și buzele).

Ai putè să te'nșeli, ticălosule, mai sunt și spânzurători neocupate (cătră gendarmi) N'ați auzitu ce v'am spusu? (gendarmii inaintează spre Luisa).

Ferdinand, (s'aruncă spre ea și se pune intre dēnsa și gendarmii).

Cine indrăznesce? (și ie spada cu teacă cu totu si-i amenință cu mănunchiul). Celu ce a indrăzni să pue mână pe dēnsa, ăi sfărnu capul. (Presidentului) Cruță-te insuși, tată. Nu me adnce la extremitate!

Presidentul, (amenințându gendarmii).

De nu voiți să ve perdeți postul mișcilor — (gendarmii inaintează din nov).

Ferdinand.

Blăstēmu! Inapoi, ăicu ăncă odată! Fie-ți milă

de dumneata însuși, tată; nu me aduce la estremitate!

Presidentul, (măniosu către gendarmi).

Astfelu ve căutați de treabă, ticăloșilor! (gendarmii atacă mai tare).

Ferdinand.

Ei dacă nu se poate altfelu (scoate spada și rănesce căți-va gendarmi). Eartă-me, eternă dreptate!

Presidentul, (furiosu).

Ean să vedemu dacă acestu feru m'a atinge și pe mine! (ie pe Luisa, o ridică și o dă unui gendarmu).

Ferdinand, (ridându amar).

Tată, tată! Faci o epigramă minunată asupra Dumneșeirii, care s'a amăgitu făcendu dintr'unu bunu calău unu reu ministru!

Presidentul, (cătră ceilalți).

Hai, ridicăți-o!

Ferdinand.

Tata, va sta la carcanu împreună cu majorul, ful presidentului. —

Presidentul.

Spectaculul va fi cu atâta mai poznașu — eșiți!

Ferdinand.

Tată, aruncă asupra fetei spada mea de ofițeru!

Presidentul.

Spada ta e deprinsă a fi lângă oameni care stau la carcanu! — Eșiți ănsă sciți ordinul!

Ferdinand, (smuncesce cu o mână pe Luisa din brațele unui gendarmu și cu cealaltă indreaptă spada spre sinul ei).

Tată! Mai degrabă decât voi suferi să-mi insulți mireasa — o străpungu. —

Presidentul.

Străpunge dacă-ți e spada destul de ascuțită.

Ferdinand, (lasă pe Luisa să se uite la ceru).

Dumneșeule a totu puternicu! Tu ești marturu! Am incercatu toate mijloacele omenesci — trebue să întrebuințezu unu mijlocu infernalu. — Voi o duceți la caracanu, pân atunci (strigându in urechia Presidentului) povestescu eu orașului întregu — cum ajunge cineva presidentul (ese).

Presidentul, (ca lovit de fulgeru).

Ce-a fostu asta? — Ferdinand! — Lasăți-o liberă! (aleargă după majoru).

(Cortina cade).

POESII.

* * *

Amoru, plăcere

Chinu și durere

Peste-al meu sufletu ai revarsatu,

Și fericire,

Nenorocire,

Toate in lume tu mi le-ai datu.

Timpuri divine,

De visuri pline!

Ca meteora v'ăți prăpăditu

Ca steaoa care

Pică, dispore

Din firmanentul unde-a lucitu.

Ah! niciodată

Mult adorată

N'am să te uitu eu pe-acestu pământu!

Ș'o suvenire

De-a ta iubire

Mă va petrece până'n mormentu!

* * *

Nu veți floarea lângă floare

Cum se'ndeasă cu amoru?

Nu veți globuri după soare

Cum se'ntoreu in vecinicu sboru?

Luna nu'i inamorată

De pământul istu frumosu?

Că tot umblă intristată

Palidă cu'n chipu duiosu?

Țorile nu'nbrățosază

Cu amoru acestu pământu?

Și pe elu nu lăcrănează

Nourul purtatu de vântu?

* * *

Eră lună, lună frumoasă,

Privighitoarea dulce cântă,

Voacea sa blândă și misterioasă

Din triste visuri mă desceptă!